

Vlaams
Parlement

vergadering **C85 – LAN5**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 16 januari 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Jurgen Vanlerberghe tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over het gebruik van kleine windturbines door landbouwbedrijven - 543 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de impact van het erosiebeleid op de landbouwers - 554 (2012-2013)	7
Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de zoekkoeienpremie - 555 (2012-2013)	9
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de plaats van de land- en tuinbouwsector in het buitengebied in de 21e eeuw - 567 (2012-2013)	11

■

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

Vraag om uitleg van de heer Jurgen Vanlerberghe tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over het gebruik van kleine windturbines door landbouwbedrijven - 543 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Vanlerberghe heeft het woord.

De heer Jurgen Vanlerberghe: Voorzitter, minister-president, collega's, cijfers over het landbouwincome, die Eurostat traditiegetrouw op het einde van het jaar publiceert, geven ook dit jaar aan dat het Belgisch, het Vlaams, landbouwincome een van de meest volatiele is binnen de EU27. Dit onderwerp komt in deze commissie geregeld aan bod. Onder meer daardoor heb ik geleerd dat die sterke schommelingen nogal eens worden veroorzaakt door de sterke afhankelijkheid van extern aangekochte grondstoffen en voederstoffen. Uit studies waarover we het hier ook al hebben gehad, blijkt dat energie ook een sterke kostendrijver is. Heel wat landbouwers geven de energiekost aan als een van de elementen die voor onzekerheid zorgen. Zeker in combinatie met de grote stookkosten bij moeilijke weersomstandigheden, zoals vandaag.

De zoektocht naar energiebesparingen en naar alternatieve, bij voorkeur hernieuwbare, energiebronnen is voor de landbouwsector dan ook een belangrijke uitdaging om te komen tot een stabiel inkomen. Er werden al heel wat inspanningen geleverd. Ik verwijs naar de inspanningen van Enerpedia en, in West-Vlaanderen, Inagro voor de ontwikkeling in Vlaanderen van innovatieve toepassingen zoals pocketvergisters of de blijvende ondersteuning van zonnepanelen via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF).

Daarentegen bleef de decentrale energieproductie opgewekt door de wind, ondanks de belangrijke voorziene VLIF-steun, een heikel punt. Uit een aantal onderzoeken bleek het niet zo eenvoudig om kleine windmolens op een rendabele manier te exploiteren, hoewel hier de laatste tijd al wat vooruitgang is op te merken. We kunnen echter niet ontkennen dat dit een moeilijke zaak blijft. Het tijdsvenster binnen het scala van windsnelheden dat een rendabele exploitatie toelaat, is beperkt. Het waait al rap te veel of het waait al rap te weinig. Het is niet zo eenvoudig. In Nederland werden al hele parken van kleine windmolens om die reden gesloopt.

Een nog meer beperkende factor met betrekking tot die kleine windmolens is de regelgeving. Er is een stedenbouwkundige vergunning nodig. De omzendbrieven van Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) en Ruimtelijke Ordening (RO) LNE/2009/01 en RO/2009/01 bieden de vergunningsverlenende overheden hiertoe een beoordelingskader, dat er in de praktijk toe leidt dat een vergunningsaanvraag meestal wordt geweigerd. Specifiek voor landelijke gebieden schrijft de omzendbrief onder meer een terughoudend beleid met betrekking tot kleine windturbines voor. Die dienen steeds te worden opgericht in de onmiddellijke omgeving van de woning of een bedrijf, wat natuurlijk een negatief effect heeft: windmolens staan bij voorkeur vrij. In de omzendbrief staat ook dat een dergelijke molen slechts kan worden vergund indien hij maximaal de eigen energiebehoefte afdekt. Dit maakt de facto een clustering van kleine windmolens voor een paar landbouwbedrijven onmogelijk.

Recent verscheen over de kleine windturbines een studie van de Erasmushogeschool en de Vrije Universiteit Brussel (VUB), ondersteund met Vlaamse middelen vanuit het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT). Uit de studie blijkt dat kleine windmolens – en men behoudt dezelfde definitie: kleine windmolens hebben een ashoogte van maximaal 15 meter –, in tegenstelling tot wat vandaag wordt aangenomen, wel degelijk rendabel kunnen worden gemaakt. De studie heeft het over een noodzakelijke ondersteuning door middel van een ecologiepremie van 12 procent. Als dat kan worden ingevuld, zou de terugverdientijd korter zijn dan 15 jaar. De VLIF-steun is voor die kleine windmolens 28 procent. Dat betekent dat dit effectief een opportuniteit lijkt om het landbouwincome stabiel te maken en minder afhankelijk van de kostprijs van energie.

De studie geeft aan dat er een grote variatie is in de kwaliteit van kleine windturbines. Er loopt nog een vervolgtraject, waarbij twee Chinese windturbines, die in Europa nog niet op de markt zijn, verder worden onderzocht. Het is een jonge markt, er moet nog meer onderzoek gebeuren.

Bij de bepaling van de rentabiliteit spelen ook omgevingsfactoren. Dat is logisch. Zo is er de plaats waar men die molens kan zetten. Dat moet zo ver mogelijk van bebouwing en windvangende hinderlijke obstakels gebeuren. Algemeen concludeert de studie dat met een aangepast ondersteunend en regelgevend kader kleine windmolens effectief een rol zouden kunnen spelen om de kost van extern aangekochte energie te drukken en op die manier het landbouwkomen te stabiliseren.

Minister-president, kent u de resultaten van dit onderzoek? Zo ja, zult u dan de landbouw-administratie vragen om met de resultaten van het onderzoek aan de slag te gaan, zodat vanuit de landbouwsector zelf aan een regelgevend kader kan worden gewerkt om decentrale energieproductie via kleine windmolens dichterbij te laten komen? Bent u bereid om samen met de andere bevoegde ministers op basis van de aanbevelingen uit deze studie een regelgevend kader uit te werken?

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Ik dank collega Vanlerberghe voor zijn vraag. Hij heeft al aangehaald dat de energiekosten een steeds groter budget vergen, en dat geldt ook voor de landbouwbedrijven. Het is een economische sector die voor een groot stuk speelt onder de vrijemarktvoorwaarden. Als er kostenbesparingen kunnen gebeuren, moet dit zeker in het werk worden gesteld.

Ik wil me kort bij deze vraag om uitleg aansluiten omdat het inderdaad een problematiek is: als lokale besturen krijgen we hierover inderdaad vragen van landbouwers. Collega Vanlerberghe, de technologie voor kleinere windmolens stond tot op de dag van vandaag minder op punt. Rentabiliteitsstudies toonden aan dat windmolens die niet zo hoog zijn, minder rendabel zijn. Die technologie zou echter nu ook verder in ontwikkeling zijn. Ik denk dat het inderdaad nodig is om de mogelijkheden te bekijken.

Minister-president, ook de lokale besturen en de diensten van stedenbouw moeten op de hoogte worden gebracht van de resultaten van dit onderzoek. Er moet worden nagegaan of er een regelgevend kader kan worden gecreëerd. Op die manier kunnen de andere overheden weten waar ze zich aan moeten houden als er vergunningen worden aangevraagd.

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Voorzitter, ik kan zeer kort zijn. Wat de vragen van collega Vanlerberghe betreft: drie keer 'ja'.

De voorzitter: Dat is een zeer duidelijk antwoord. (*Gelach. Opmerkingen*)

Minister-president Kris Peeters: Maar goed, misschien vindt u dat wat kort door de bocht. Ik zal dus nog wat meer tekst en uitleg geven. Ik heb ook begrepen dat deze vergadering wordt gelivestreamd. Mijn antwoord zou anders wat kort klinken.

Ken ik de resultaten van dit onderzoek? Natuurlijk zijn die resultaten me niet onbekend.

In de periode 2009-2011 liep een demonstratieproject 'Windmakers', dat ondersteund werd door het beleidsdomein Landbouw en Visserij en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Het project had als bedoeling om via een marktstudie objectieve informatie over het potentieel en de rentabiliteit van kleine en middelgrote windmolens te verzamelen, maar ook om te streven naar een effectieve realisatie van solitaire kleine en middelgrote windturbines bij een aantal landbouwers in Vlaanderen.

Er zijn misschien nog vraagtekens bij de rentabiliteit van bepaalde types windmolens – collega Verfaillie heeft daar al naar verwezen –, maar die rentabiliteit kan door verdere

ontwikkeling en onderzoek zeker nog verbeterd worden. Testparken zoals het Greenbridge-wetenschapspark kunnen hier een ook bijdrage toe leveren.

Het grootste knelpunt – en dat is ook gebleken uit het demoproject – is dat gemeenten zeer terughoudend zijn om vergunningen af te leveren om effectief over te gaan tot de realisatie van dergelijke turbines op het landbouwbedrijf. Voor meer informatie over de resultaten van dit project verwijs ik graag naar de website www.enerpedia.be/nl/energieproduceren/windturbines.

Ben ik bereid de landbouwadministratie de opdracht te geven om met de resultaten van het onderzoek aan de slag te gaan? Ook hier is het antwoord 'ja'. De landbouwadministratie zal deze problematiek zeker op een constructieve manier blijven opvolgen. Er is in VLIF-steun voorzien. U hebt daar al naar verwezen: die 28 procent. In het kader van de adviesverlening voor stedenbouwkundige vergunningen zullen we ons positief opstellen.

Zoals gebleken uit het demonstratieproject, en wat ook in een van de conclusies van de VUB-studie (Vrije Universiteit Brussel) was opgenomen, ligt het knelpunt bij de verantwoordelijke instanties voor afgifte van stedenbouwkundige vergunningen. Hoewel zowat iedereen vindt dat we meer gebruik moeten maken van windenergie in Vlaanderen, zijn de meeste gemeenten terughoudend om toekomstige aanvragen voor de plaatsing van kleine windturbines gunstig te behandelen. Integratie in het landschap, geluidshinder en visuele hinder, veiligheid, angst voor een ongebreidelde stroom van aanvragen zijn een aantal elementen die vandaag bepalend zijn voor het afwijzen van de weinige aanvragen van dergelijke installaties. Wanneer de leden van deze commissie ook hun collega's van andere commissies, zoals Ruimtelijke Ordening, kunnen overtuigen van het belang van deze kwestie, dan denk ik dat we al een stap verder zijn, zeker met alle lokale mandatarissen in dit parlement.

Ben ik bereid om samen met de andere bevoegde ministers snel duidelijkheid te verschaffen? Ook hier is het antwoord 'ja'. De Vlaamse overheid heeft een beoordelingskader uitgewerkt voor de plaatsing van dergelijke turbines met specifieke aandacht voor bedrijven waaronder landbouwbedrijven. Dit is ook een antwoord op de vraag van collega Verfaillie. Daarnaast kennen we voor dergelijke projecten steun toe vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds. Ik meen dat we op die manier een degelijk kader hebben op Vlaams niveau. Aangezien de moeilijkheden vooral gesitueerd zijn op gemeentelijk niveau, plan ik op korte termijn een overleg met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) om te bekijken hoe we de gemeenten kunnen overhalen om een meer aanmoedigend beleid in deze materie te voeren.

De voorzitter: De heer Vanlerberghe heeft het woord.

De heer Jurgen Vanlerberghe: Minister-president, ondanks het feit dat ik blij ben met uw driemaal 'ja', blijf ik een beetje op mijn honger. Ik was vrolijker buiten gegaan als u zich tot die driemaal 'ja' had beperkt. Maar goed, dat is op zich al heel positief.

Ik vind dat u de bal misschien iets te veel in het kamp van de lokale besturen legt. Het klopt dat er over die kleine windmolens vanuit diverse invalshoeken wel wat ongerustheid is. U hebt de argumenten aangehaald. Het is inderdaad opmerkelijk dat in het Vlaanderen van vandaag een oude staakmolen met man en macht geklasseerd zal worden en dat een nieuw staaltje van technologie, dat eigenlijk maar de hedendaagse replica is van die staakmolen, moeilijk ingang vindt.

Het is wel zo, minister-president, dat Vlaanderen het de lokale besturen soms wat gemakkelijk maakt, net door die omzendbrieven. De omzendbrieven zijn zeer restrictief en zorgen ervoor dat het kader waarbinnen de vergunningverlenende overheid lokaal aan de slag kan, sterk wordt ingeperkt.

Ik citeer uit de omzendbrief in verband met 'het eerder landelijk gebied': "Binnen deze gebieden wordt een eerder terughoudend beleid gevoerd." Dat is al een duidelijke indicatie vanuit de Vlaamse overheid aan de lokale besturen om niet te overdrijven en streng te zijn. In

de volgende paragraaf staat: “Kleine windturbines dienen in deze gebieden steeds te worden opgericht in de onmiddellijke nabijheid van woningen, bedrijven enzovoort.” Laat nu net dat een knelpunt zijn dat in de studie wordt genoemd als een van de meest hinderende zaken om die kleine windturbines rendabel te gaan exploiteren.

Het klopt dat de lokale besturen er wat moeilijk mee omgaan, maar daarbovenop komt het toetsingskader van de Vlaamse overheid, dat een bestuur dat welwillend zou willen zijn, nog eens terugfluit. Het is zeer goed dat u de lokale besturen nog eens op de technologische evoluties wijst, maar in eerste instantie – en dat was de reden van mijn vraag – moet er worden gepoogd om het regelgevend kader op Vlaams niveau wat te verruimen.

Vandaag is het toch zo, zoals in de inleiding van de studie wordt aangegeven, dat de sector zich in een vicieuze cirkel bevindt: er is weinig onderzoek omdat er geen markt is, maar er is geen markt omdat er geen technologische innovatie is. Daarbij komt dan nog de zeer terughoudende Vlaamse overheid.

De heer Jos De Meyer: Minister-president, ik heb een aanvullende vraag, waarop u nu niet hoeft te antwoorden, maar als de gegevens er zijn, kunnen ze misschien via het kabinet ter beschikking worden gesteld. Hebben we er een zicht op hoeveel windturbines er al zijn geplaatst in Vlaanderen, en wat is de totale productie ervan? Hebben we er een zicht op hoeveel aanvragen er zijn geweigerd, op gemeentelijk en op provinciaal niveau? Zo kunnen we de zaak iets beter in kaart brengen.

Minister-president Kris Peeters: Mijnheer De Meyer, ik heb daar op dit moment geen zicht op. Ik zal eens kijken of die informatie beschikbaar is, en als dat zo is, zal ik u die heel graag bezorgen.

Mijnheer Vanlerberghe, we doen vanuit Landbouw wat we kunnen en moeten doen. We geven onder andere 28 procent steun. Ik zal misschien nog iets duidelijker zijn: als ik de steun heb van sp.a om daarin verder te gaan, is dat heel belangrijk. Er worden remmingen opgeworpen in verband met open ruimte enzovoort, niet uitsluitend maar toch niet onbelangrijk door collega's van uw partij. Ik vind het heel positief dat u zegt dat we daarmee vooruit moeten. Ik zal dat gebruiken en u hopelijk ook.

Wat energie en bijkomende steun betreft, heb ik nog niets mogen ontvangen van minister Van den Bossche, maar ik ga ervan uit dat u met uw pleidooi ook de nodige contacten kunt hebben. U hebt een duidelijke visie, die ik enkel kan onderschrijven. Als u zegt dat u tevreden bent met driemaal ja, maar iets minder tevreden met de uitleg, ga ik ervan uit dat we er samen verder aan kunnen werken en stappen kunnen zetten in de goede richting.

De voorzitter: De heer Callens heeft het woord.

De heer Karlos Callens: Minister-president, ik wil een probleem aankaarten dat nog steeds bestaat. Landbouwers die zonnepanelen leggen, vragen meestal aan de gemeente een tweede huisnummer, omdat ze dan gratis een aansluiting krijgen van Eandis. Het probleem is dat de gemeenten dat tweede huisnummer dikwijls weigeren, omdat er maar één gezin woont op één site. De landbouwers moeten dan een bijkomende zware investering doen voor die tweede aansluiting bij Eandis. Er is een schemerzone. Misschien is het interessant dat uw administratie daarover eens praat met Eandis, zodat ze ook zonder dat tweede nummer willen werken. U begrijpt dat zo'n tweede nummer lastig is voor de gemeente. Dat wil ik even melden terzijde.

De heer Jurgen Vanlerberghe: Minister-president, ik wil graag de handschoen opnemen om schouder aan schouder met u te proberen vooruitgang te boeken in dit dossier.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de impact van het erosiebeleid op de landbouwers - 554 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister-president, in een recent artikel van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) staat te lezen dat de Vlaamse Regering het erosiebeleid effectiever wil maken door de verplichte maatregelen die sommige landbouwers moeten nemen, bij te sturen.

Erosie vermindert de bodemvruchtbaarheid op een perceel. Op lange termijn verminderen ook de opbrengsten. Bovendien draagt het bij tot het ontstaan van modderstromen die tot overlast kunnen leiden. Erosie brengt dus schade aan voor de landbouwer en de omwonenden.

Sinds 2005 zijn landbouwers in het kader van de randvoorwaarden voor hun inkomenssteun verplicht om maatregelen te nemen op sterk erosiegevoelige percelen, samen bijna 10.000 hectare in Vlaanderen. Om aan die verplichtingen te voldoen, moeten zij bijvoorbeeld de bodem bedekt houden met een tussenteelt en de ploeg aan de kant schuiven voor andere werktuigen die de bodem minder ingrijpend bewerken. De omstandigheden ter plaatse kunnen andere maatregelen verantwoorden zoals de aanleg van een grasstrook die de modder onderaan het perceel opvangt.

Voor matig en licht erosiegevoelige percelen gelden vandaag geen verplichtingen, maar gaan landbouwers wel op vrijwillige basis aan de slag. Heel wat landbouwers participeren namelijk in erosiebestrijdingsprojecten met lokale besturen of ze sluiten beheerovereenkomsten met de Vlaamse Landmaatschappij. Een van de meest zichtbare resultaten daarvan is de aanwezigheid van in totaal 762 hectare grasgangen en grasbufferstroken op heuvelachtige percelen.

Al die inspanningen konden echter niet verhinderen dat bepaalde gemeenten verspreid over Vlaanderen dit jaar af te rekenen kregen met modderoverlast na zware regenval. Daarom gaat de overheid na in welke mate een bijsturing van de verplichte maatregelen een bijkomend positief effect kan hebben op de strijd tegen de erosieproblematiek. Vlaams minister van Leefmilieu Schauvliege spreekt in haar beleidsbrief van een zoektocht naar een juist evenwicht tussen verplichte maatregelen en stimulerende, vrijwillige maatregelen.

Vorige zomer had het Vlaams Parlement in een resolutie nog aangedrongen op meer verplichtingen voor landbouwers in prioritaire gebieden en wanneer erosiebestrijding op vrijwillige basis onvoldoende resultaat oplevert. Ook de Vlaamse Milieumaatschappij laat in haar Milieurapport Vlaanderen (MIRA) uitschijnen dat de grenzen van op vrijwilligheid gebaseerde instrumenten bereikt zijn. Tussen 2000 en 2009 nam de erosiegevoeligheid van het landbouwgebruik immers met 5 procent toe. Tot 2008 besloot MIRA telkens met de vaststelling dat de eco-efficiëntie van de landbouw toeneemt, behalve voor de parameter bodemerosie.

Minister-president, uit uw beleidsbrief blijkt dat er een aantal opties zijn met het oog op een efficiënte en gerichte uitbreiding van de verplichtingen. Dat varieert van een verstrenging van de voorwaarden voor erosiegevoelige gewassen op hellende percelen tot een uitbreiding van het aantal percelen waar erosiebestrijding verplicht wordt in het kader van de randvoorwaarden. De overheid bekijkt nu samen met de landbouworganisatie welke concrete maatregelen haalbaar zijn.

Minister-president, begrijpt u de ongerustheid van de landbouworganisaties? Werd daar al overleg over gepleegd? Is er nog overleg gepland?

Hoe komt het dat het roer plots wordt omgegooid? Men zou gedeeltelijk afstappen van het systeem van de vergoedingen. Kunt u een overzicht geven van de maatregelen die werden voorgesteld op het eerste overleg met de landbouworganisaties?

Wanneer denkt u samen met de collega's een beslissing te nemen in dit dossier?

De voorzitter: Mevrouw Eerlingen heeft het woord.

Mevrouw Tine Eerlingen: Minister-president, begin december werd een rapport voorgesteld met aanbevelingen voor het natuurbeleid in landbouwgebied van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO). Uw kabinetschef was daar ook aanwezig. Er werden ook aanbevelingen gedaan voor de erosiebestrijding. Er zijn al heel wat inspanningen geleverd. Dit was eigenlijk een evaluatie om na te gaan wat het beleid daaraan doet, welke effecten dat heeft en welke wijzigingen er eventueel kunnen gebeuren.

Aan het huidige tempo is er nog tachtig jaar nodig om alle erosieproblemen aan te pakken, zo blijkt uit het rapport. Wanneer we 14 procent van de belangrijkste erosieproblemen tegen 2014 kunnen aanpakken, dan zal het nog heel lang duren.

Er is een drietal aanbevelingen gedaan. Ik veronderstel dat u daarover een toelichting zult geven of dat u daarmee verder zult gaan. In welke richting zult u daar verder mee gaan?

Er werd ook gesuggereerd om landbouwers een tijdelijke financiële vergoeding te geven en dus geen permanente meer. Bepaalde maatregelen zijn ook in het voordeel van de landbouwers. Als zij maatregelen moeten nemen, moeten zij de eerste jaren misschien ook een andere techniek aanleren en eventueel investeringen doen. Het lijkt me dan ook logisch dat ze daarvoor een compensatie krijgen. Het is wel wat te veel van het goede om die financiële vergoeding tot in het oneindige toe te kennen. Als er minder bodemerosie is, blijft de bodem vruchtbaarder wat de gewasopbrengst ten goede komt. Minister-president, overweegt u zo'n tijdelijke financiële vergoeding?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Ja, ik begrijp de ongerustheid. En ja, er is overleg.

U ziet dat ik in het begin van het jaar zeer kort en zeer duidelijk wil zijn. Maar dan moet ik stoppen met meer toelichting te geven. Ik zal het toch nog eens proberen.

Ja, ik begrijp de ongerustheid. En ja, er is overleg. Met het oog op de uitwerking van een regeling waarin ook de landbouworganisaties zich kunnen vinden, is het overleg met hen opgestart. Het is de bedoeling om samen te zoeken naar haalbare maatregelen, getoetst aan de landbouwpraktijk, waarbij de erosieproblematiek op een brongerichte manier wordt aangepakt. In oktober 2012 vond een eerste verkennend overleg plaats met de landbouwsector. Op basis van de input van de landbouworganisaties wordt gewerkt aan een aangepaste mix van maatregelen, die op korte termijn opnieuw met de landbouworganisaties zal worden besproken.

Mevrouw Eerlingen, iedereen wint bij een goede aanpak van de erosiebestrijding. Als dat niet wordt aangepakt, is de landbouwer zijn grond kwijt en zijn er heel wat andere nadelige en negatieve effecten. De landbouwers zijn daar zeer gevoelig voor. Zij zijn de eerste slachtoffers van een slechte aanpak. We moeten dat op een goede manier aanpakken. Er zijn wettelijke regelingen. Als je verder wilt gaan dan die wettelijke regelingen, moet je dat stimuleren. Overleg is nodig om te komen tot een toepasbaar en haalbaar kader, dat het mogelijk maakt om in de erosiebestrijding vooruitgang te boeken.

Hoe komt het dat het roer plots moet worden omgegooid? Waarom kan er tegenover de inspanningen geen vergoeding meer staan? Van bij de start van de randvoorwaarden in 2005 zijn de landbouwers verplicht om op de sterk erosiegevoelige percelen erosiebestrijdingsmaatregelen te treffen. In de brochures over de randvoorwaarden is naast de verplichte erosiebestrijdingsmaatregelen ook aandacht gevraagd voor erosiebestrijdingsmaatregelen op matig erosiegevoelige percelen. Deze maatregelen zijn aanbevolen en dus niet verplicht, maar

zijn er toch op gericht de landbouwers bewust te maken van de noodzaak om erosie te voorkomen. Het feit dat erosie de vruchtbaarheid van de bodem doet afnemen, dat er bij het afstromen van teelaarde nutriënten in waterlopen terechtkomen, dat de landbouw op het vlak van de milieu-indicator voor erosie minder goed scoort, en dat er zich ook in 2012 verschillende gevallen van modderoverlast in het voorjaar hebben voorgedaan: dat zijn allemaal redenen waarom de erosieproblematiek proactief met brongerichte maatregelen zal worden aangepakt. Daarbij wordt rekening gehouden met de bestaande beheersovereenkomsten voor erosie in het huidige PDPO II (Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling). Het wordt dus verplicht waar het gevaar het grootst is, en het wordt gestimuleerd voor matig erosiegevoelige percelen.

De aanpak die werd gepresenteerd op het eerste overleg met de landbouworganisaties, heeft drie onderdelen. Op de erosiegevoeligheidskaart wordt een extra categorie van erosiegevoelige percelen aangeduid waarop specifieke maatregelen genomen zullen worden. Er wordt een pakket van maatregelen uitgewerkt waarbij de focus wordt gelegd op een brongerichte aanpak. Het is de bedoeling de maatregelen gespreid in de tijd in te voeren zodat de landbouwers de kans krijgen om hun bedrijfsvoering aan te passen en er interferentie met lopende beheersovereenkomsten wordt vermeden. Er wordt extra aandacht besteed aan sensibilisering en voorlichting om tot een optimaal resultaat te komen.

Collega's, het is de bedoeling dat we nog in het voorjaar van 2013 – en het voorjaar loopt, mijnheer Callens, tot het najaar begint – tot een set van brongerichte en voor de sector haalbare maatregelen komen. Op die manier kunnen de landbouwers er bij de uitwerking van hun teeltplan voor 2014 rekening mee houden.

Voorzitter, we rekenen erop dat er op die manier een goede aanpak zal zijn. Ik zal het verdere resultaat van het overleg naar deze commissie brengen, zodra het er is.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister-president, dank u voor uw antwoord. Ik ben heel tevreden dat u niet alleen 'ja' hebt gezegd, maar dat u ook wat bijkomende informatie hebt gegeven. Ik wil u nog vragen om hierover voldoende overleg te plegen. Wij wachten tot het voorjaar is verstreken om dan hierover opnieuw van gedachten te wisselen in deze commissie.

De voorzitter: Mevrouw Eerlingen heeft het woord.

Mevrouw Tine Eerlingen: Minister-president, overleg is hier zeer belangrijk. Ik hoop dat er eens serieuze stappen vooruit wordt gezet want, ik zei het al, met dit tempo duurt het nog tachtig jaar vooraleer we de erosieproblematiek onder controle hebben. Ik kijk uit naar meer resultaten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de zoogkoeienpremie - 555 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister-president, mijn vraag is ingediend op 8 januari 2013. Misschien heeft de inhoud ervan u voor een deel geïnspireerd om de Europese Commissie te vragen om het gemeenschappelijk landbouwbeleid met een jaar uit te stellen. Ik denk van niet, maar voor een deel is de vraag achterhaald. Ze blijft echter wel voor een deel actueel. De Europese Landbouwcommissaris houdt er op dit moment terdege rekening mee.

Volgens de voorstellen van de Europese Commissie voor de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zou het mogelijk blijven om na 2013 gekoppelde steun aan zoogkoeien toe te kennen. Hoe een deel van de inkomenssteun precies gekoppeld zal worden aan zoogkoeien, is echter nog onzeker. In het meest optimistische scenario zult u de datum 2013 moeten vervangen door 'na 2014'.

De Vlaamse landbouwadministratie berekende de consequenties van de verschillende scenario's. Op basis van het percentage gekoppelde steun en de manier van koppeling zijn veertien scenario's geanalyseerd. Zo is per scenario nagegaan hoeveel landbouwers aan gekoppelde steun verliezen of winnen in vergelijking met de referentiesituatie in 2013. Het verlies voor de landbouwers die momenteel gekoppelde steun krijgen, is het kleinst als de gekoppelde steun na de hervorming opnieuw via het huidige zoogkoeienquotum toegekend wordt. Er vindt dan geen herverdeling van de steun plaats. Wel is er voor iedereen een verlies aan gekoppelde steun als gevolg van de verwachte algemene daling van de rechtstreekse inkomenssteun met 7,8 procent.

Minister-president, u zult, gezien de actualiteit, hoogstwaarschijnlijk een ietwat ander antwoord geven op mijn vragen. Hebt u er een idee van hoe na de hervorming een deel van de inkomenssteun aan zoogkoeien zal worden gekoppeld? Hoe staat u ten opzichte van deze veertien scenario's? Welke scenario's zijn volgens u zeker niet haalbaar? Wanneer verwacht u, gezien het vroegtijdig indienen van mijn vraag, eventueel een definitieve keuze te maken uit de voorgelegde scenario's?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Voorzitter, de vraag van de heer Verfaillie heeft ertoe bijgedragen dat wij op het Europese niveau een aantal acties hebben ondernomen. Mijnheer Verfaillie, u hebt daar niet als enige voor gepleit, maar ik heb er geen enkel probleem mee om uw inbreng naar waarde te schatten.

We zitten nu in een wat ander kader. U moet misschien op een ander moment nog eens uw vraag stellen. Ik kan u nu zeggen dat ik onverkort pleit voor het behoud van het gekoppeld houden van de premie. Gezien de grote onduidelijkheden op Europees niveau kan ik me op dit moment echter nog niet uitspreken over de manier van berekenen en op welke manier de premie gekoppeld zal blijven.

Zodra er voldoende zekerheid is over het reglementaire en financiële kader, is het mijn bedoeling in de loop van dit jaar beleidsopties uit te werken. Ter voorbereiding van dat proces is de administratie nu al volop bezig met het maken van studies. Na evaluatie van de diverse opties kunnen er dan beleidsbeslissingen worden genomen, zoals voor de zoogkoeienpremie. De Vlaamse beleidsbeslissingen zullen vervolgens aan de Commissiediensten ter goedkeuring worden voorgelegd.

Voor de rest denk ik dat u uw vraag in een latere fase nog eens opnieuw moet stellen.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Daar ben ik ook van overtuigd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *De heer Stefaan Sintobin, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de plaats van de land- en tuinbouwsector in het buitengebied in de 21e eeuw - 567 (2012-2013)

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega's, de Vlaamse landbouw maakt meer dan ooit deel uit van de Europese markt, en sedert de vele hervormingen van het Europese landbouwbeleid ook van de wereldmarkt. Daardoor zijn de prijzen voor de landbouwproducten zeer volatiel geworden. Om economisch te overleven, heeft de sector zelf naar oplossingen gezocht: ofwel schaalvergroting, ofwel verbreding van de activiteiten, ofwel een tweede gezinsinkomen verwerven buiten de sector.

Recent bespraken we in de commissie nog het onderzoek in de melkveehouderij naar aanleiding van de afschaffing van het melkquotum. Het voornaamste besluit van deze studie was dat de melkveehouders wel sterk willen groeien op bedrijfs- en sectorniveau, maar in de praktijk met beperkingen worden geconfronteerd, zoals productiefactoren met grond voorop, mestwetgeving en de afzetmogelijkheden voor melk.

Niet alleen in Vlaanderen, maar ook daarbuiten zoekt men naar oplossingen om economisch te overleven. Tijdens ons studiebezoek vorig jaar aan de Nederlandse provincie Noord-Brabant hebben we gezien hoe men investeert in het landbouwkundig onderzoek en innovatie, en hoe daar het maatschappelijk debat over deze materie leeft en gevoerd wordt.

Ook bij ons moet er grondig worden nagedacht over de plaats die we in de 21e eeuw aan de landbouwsector willen geven in het buitengebied. Een belangrijke productiefactor voor de sector zijn de ruimte en de beschikbare gronden. Het debat daarover dient nu gevoerd te worden aangezien het groenboek van minister Muyters, 'Vlaanderen in 2050: mensenmaat in een metropool?', op tafel ligt. Dit groenboek vormt een aanzet voor een nieuw ruimtelijk structuurplan. We vernamen reeds dat dit groenboek weinig vertrouwen van het middenveld geniet. Het groenboek vertrekt volgens de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) te sterk vanuit een stedelijke dynamiek en mist daardoor de ruimtelijke dynamiek in het buitengebied. Daarnaast merken we dat zelfs binnen het kader van het huidige Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) de herbevestiging van de agrarische gebieden zeer langzaam vordert.

Minister-president, aangezien u ook bevoegd bent voor het landbouwbeleid, wil ik u de volgende vragen stellen. Wat zijn volgens u de krachtlijnen van de ontwikkeling van de Vlaamse land- en tuinbouwsector in de 21e eeuw? Wat zijn hiervoor de randvoorwaarden op ruimtelijk gebied? Welke plaats wilt u aan de land- en tuinbouwsector geven in het buitengebied in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Dit zijn zeer eenvoudige vragen, maar met een tijdsperspectief om u tegen te zeggen: wat is de evolutie of wat zijn de krachtlijnen van de landbouw en tuinbouw in de 21e eeuw? Het is misschien zinvol om op een ander moment te discussiëren om uw visie op de land- en tuinbouw in de 21e eeuw te kennen. Maar ik zal proberen om u nu al een antwoord te geven.

De ontwikkeling van de Vlaamse land- en tuinbouw zal afhangen van een veelheid van endogene en exogene factoren, en sommige kennen we nu al, maar in de nabije toekomst zullen er wellicht nog een aantal andere onbekende factoren bijkomen, de zwarte zwanen en andere evenementen die ook allemaal op ons zullen afkomen.

Een aantal factoren kennen we wel: een aantal exogene evoluties hebben een sterke invloed op de landbouw. Denk bijvoorbeeld aan de stijgende wereldbevolking en de eraan

gekoppelde verhoogde voedselbehoefte, de globale klimaatverandering, de schaarste van bepaalde natuurlijke hulpbronnen, milieuproblemen, achteruitgang van de biodiversiteit, een hoge kostprijs van grondstoffen en energie, om er maar enkele te noemen. Iedereen van ons kent ze, en ze hebben ook al de nodige aandacht en zorg gekregen.

Zonder in detail in te gaan op al deze factoren, is het duidelijk dat dit de landbouw voor een aantal uitdagingen zal plaatsen. Ik geef er een drietal: de land- en tuinbouwproductie zal zich moeten afstemmen op de beschikbaarheid van de hulpbronnen, ze zal nog efficiënter moeten omgaan met de beschikbare grondstoffen, en ze zal moeten gebeuren met respect voor milieurandvoorwaarden en de biodiversiteit.

Wat de stijging van de wereldbevolking en de stijging van de voedselvraag betreft, zal de maatschappelijke vraag moet worden gesteld welke verantwoordelijkheid Vlaanderen te dragen heeft in het verhogen van de globale voedselproductie. In dat verband moeten we er ons van bewust zijn dat als gevolg van de klimaatverandering, landbouw niet overal meer mogelijk zal zijn. Dit zal wereldwijd de maatschappelijke druk verhogen om sterker in te zetten op de land- en tuinbouwproductie in die zones die de beste troeven hebben qua klimaat, daglengte, bodem en reliëf. En zoals u weet, is Vlaanderen, wereldwijd bekeken, één van de best geschikte regio's om aan landbouw en tuinbouw te doen. Wij zijn ook wat dat betreft gezegend, en niet alleen omdat vlas en andere gewassen in onze contreien – maar ook in Nederland en een stuk van Frankrijk – gedijen. We staan er onvoldoende bij stil dat we hier een klimaat, een regio, een bodem hebben die uniek is in de wereld en zeer, zeer geschikt is voor land- en tuinbouw. In het debat over de afbakening landbouwgebied en natuurgebied en industrie wordt dit een vraag die naar mijn mening heel duidelijk moeten worden beantwoord: welke rol zal Vlaanderen spelen voor de voedselzekerheid van zijn eigen bevolking, maar ook daarbuiten? In de fruitsector exporteert Vlaanderen bijvoorbeeld al voor 80 procent.

Wat de endogene evoluties betreft, binnen de sector zelf doen zich twee parallelle evolutielijnen voor richting duurzaamheid die zich perfect naast elkaar kunnen manifesteren. Een eerste evolutielijn is de evolutie van bedrijven naar meer duurzame productie door het versterken van de multifunctionaliteit op het bedrijf, zowel binnen als buiten de landbouw. Bedrijven spreiden de risico's door het opnemen van meerdere landbouwactiviteiten binnen de bedrijfsvoering, of door de combinatie met een inkomen buiten de landbouw. Andere bedrijven doen aan verbreding van de activiteiten richting thuisverkoop, hoevertoerisme, zorgboerderij en agrarisch natuurbeheer.

In een tweede evolutielijn trachten bedrijven hun duurzaamheid te verhogen door zich te specialiseren en de efficiëntie van de productiefactoren te optimaliseren. In de huidige trends, zoals ook blijkt uit het Landbouwrapport (LARA), merken we vooral dat de schaalvergroting zich steeds meer doorzet. De gronden van stoppende bedrijven gaan voor het grootste gedeelte over naar de actieve landbouwbedrijven die hun activiteiten op die manier uitbreiden en optimaliseren. Ook een versterking van de gehele keten is essentieel voor een sterke land- en tuinbouwsector. Een integrale ketenbenadering is daarom nodig. Dat zijn enkele elementen in verband met wat de land- en tuinbouw in Vlaanderen in de 21e eeuw allemaal kan en zal inhouden. Het debat is nog niet gesloten. Ik kijk ook uit naar het debat met deze commissie, op het juiste moment.

Uw tweede vraag is: wat zijn hiervoor de randvoorwaarden op ruimtelijk gebied? Er is een gedifferentieerde beleidsaanpak nodig om de beide geschetste evoluties, multifunctionaliteit en specialisatie, mogelijk te maken. Multifunctionaliteit en verweving, als eerste element, zijn gebaat bij een duidelijke interactie tussen de landbouwer en zijn omgeving. Denk aan de korteketenafzet. Planologisch gezien is hier ruimtelijke verweving van diverse functies mogelijk, als landbouw de nodige kansen kan behouden om zich te ontwikkelen. Openheid en bereidwilligheid van alle betrokken actoren voor deze verweving van functies is hierbij essentieel.

Het tweede element is het vrijwaren van de agrarische ruimte. Naast ruimte voor het verweven van functies heeft de land- en tuinbouw, en vooral de landbouw die de richting van

specialisatie inslaat, ook nood aan ruimte waar de landbouwproductie maximaal alle kansen krijgt. Momenteel zorgen een aantal externe drukfactoren en nimby-effecten (not in my backyard) in de feiten voor een beperking van de mogelijkheden van de land- en tuinbouw in het agrarische gebied. De nabijheid van andere functies moet worden bekeken in functie van of tenminste ondergeschikt aan de landbouwproductie. De nodige beleidsinitiatieven moeten worden genomen zodat de ontwikkeling van de aanwezige landbouw niet wordt verhinderd door individuele initiatieven zoals hobbylandbouwactiviteiten, zonevreemde activiteiten of andere ruimtevrage activiteiten.

Een volgend element is het realiseren van ruimtelijke optimalisatie door clustering van land- en tuinbouwactiviteiten. Er moet ook een ruimtelijk beleid worden gevoerd om meer in te zetten op het optimaliseren van de productiviteit van de land- en tuinbouw. Door clustering van bedrijven kan bijvoorbeeld de energiebehoefte worden gegroepeerd, denk aan de glastuinbouw, of worden gekoppeld aan nabije industriële activiteiten, bijvoorbeeld de beschikbaarheid van laagwaardige warmte. Een optimalisering van de ruimtelijke organisatie is daarom essentieel en kan een beleidsmatige ondersteuning gebruiken, om het voorzichtig uit te drukken. Dat kan onder de vorm van ruilverkaveling of een andere ruimtelijke inrichtingsvorm uit de instrumentenkoffer van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Een laatste element is het beperken van de hinder. Wat de exogene evoluties betreft, zal voornamelijk het beperken van de hinder die land- en tuinbouwbedrijven veroorzaken verder moeten worden aangepakt. Het in rekening brengen van het cumulatief effect van hinder, zoals dat nu al gebeurt bij de passende beoordeling, zal in de toekomst verder aan belang winnen. Het besef groeit dat het beperken van de hinder een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is.

Ten derde vraagt u welke plaats ik wil geven aan de land- en tuinbouw in het buitengebied in Vlaanderen in de 21e eeuw. Met het oog op de elementen die ik heb geschetst, moet de voor Vlaanderen gereserveerde 750.000 hectare voor landbouw minstens behouden blijven. In het begin van mijn antwoord heb ik enkele belangrijke elementen gegeven – voor wie daaraan nog mocht twijfelen –, en zo heb ik hopelijk in deze commissie iedereen daarvan overtuigd.

Het AGNAS-proces (afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur) versterkt de ruimtelijke kwaliteit in het Vlaamse buitengebied en bestendigt verder de ruimte voor landbouw. De snelheid van het huidige gevoerde proces is een gevolg van de nieuwe aanpak sinds 2010. Met deze nieuwe aanpak wordt meer ingezet op een degelijk uitgewerkt participatietraject voor elk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) en een uitgebreide voorbereiding. Dat moet de nodige tijd krijgen en neemt ook de nodige tijd in. Een participatietraject waarin mensen en instanties zijn betrokken, heeft dat tot gevolg.

Het buitengebied heeft niet enkel de landbouwproductie als doelstelling. Essentieel is eveneens het verzekeren van andere doelstellingen zoals de natuur- en milieukwaliteit, de ruimte voor water, de erfgoedwaarde en het archeologisch patrimonium, de landschappelijke kwaliteit en de woonfunctie. Door een combinatie van ruimtelijke scheiding en ruimtelijke verweving moet het mogelijk zijn om deze doelstellingen met wederzijds respect te realiseren.

Gezien de mogelijke interacties via verbreding en korte keten dienen ook mogelijkheden behouden te blijven voor landbouw buiten de voor landbouw gereserveerde gebieden. Ook zal onder meer door overleg in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen een oplossing worden gezocht of moeten worden gezocht voor de vele land- en tuinbouwbedrijven die op bedrijfsniveau worden beknot, als gevolg van de realisatie van deze instandhoudingsdoelstellingen. Door zowel in te zetten op ruimte specifiek voor landbouw als op ruimte voor verweving van landbouw met andere functies, moeten de verschillende vormen van land- en tuinbouw de nodige ontwikkelingskansen krijgen.

Tot slot wil ik nog iets zeggen over kortetermijnactie in het beleidsplan Ruimte Vlaanderen. In het kader van dat beleidsplan heeft de Vlaamse Regering parallel aan de uitwerking van

een witboek ook een aantal kortetermijnacties bepaald. Een van deze kortetermijnacties is het “vrijwaren van strategisch aaneengesloten landbouwgebieden voor de professionele landbouw.” Deze kortetermijnactie moet garanderen dat ruimtelijke ontwikkelingen in agrarische gebieden weloverwogen plaatsvinden.

De huidige wetgeving biedt in het agrarisch gebied mogelijkheden voor een waaier van activiteiten zoals residentialisering, vertuining en verpaarding, functiewijzigingen naar andere dan landbouwfuncties en bestendiging van zonevreemde functies. Ze komen het functioneren van de agrarische structuur niet altijd ten goede, door bijvoorbeeld hun invloed op de grondprijzen, waardoor gronden aan de landbouwsector onttrokken worden, en op de prijzen van vrijkomende landbouwuitbatingen.

In nauwe samenwerking met de Landbouwadministratie gaat de administratie Ruimtelijke Ordening momenteel na voor welke strategisch belangrijke landbouwgebieden mogelijk nieuwe instrumenten kunnen worden ingevoerd en/of een nieuwe aanpak kan worden gerealiseerd, zodat het professioneel agrarisch gebruik in deze gebieden maximaal voorrang krijgt. Dat is toch onze doelstelling. Het antwoord op uw zeer pertinente en eenvoudige vragen heeft natuurlijk een rijkdom die nog niet is uitgeput, mijnheer De Meyer.

De heer Jos De Meyer: Minister-president, ik wil u bedanken voor uw rijk en interessant antwoord. We kunnen hierover een hele vergadering discussiëren, maar dat is niet de bedoeling. Mijn grootste zorg, minister-president, en ik vermoed dat u dat hebt begrepen, was om een signaal te geven, omdat er toch een noodkreet klinkt vanuit de sector. Die is geformuleerd door de SALV naar aanleiding van de plannen van minister Muyters, die ik overigens zeer apprecieer. Maar bij zijn visie op het buitengebied heeft de minister toch een stedelijke bril op. Ik wil u aanmoedigen om met grote alertheid, wat we van u uiteraard verwachten, het perspectief van de landbouw voldoende aanwezig te laten zijn.

Bij het AGNAS-proces, waarin zowel landbouw als natuur verder worden vastgelegd, wijst u op het grote belang van participatie van zo veel mogelijk groepen. Terecht, maar u mag me ook niet kwalijk nemen dat ik vind dat dit proces tergend traag vooruitgaat. We praten daar al meerdere legislaturen over. Minister-president, met mijn vraag wil ik dan ook vooral een signaal geven om u aan te moedigen tot grote alertheid om dit proces verder van nabij te volgen en het vanuit een plattelands- en landbouwbril te bekijken.

De voorzitter: Mevrouw Eerlingen heeft het woord.

Mevrouw Tine Eerlingen: Mijnheer De Meyer, ik wil even reageren op uw repliek. In het beleidsplan Ruimte Vlaanderen is er wel degelijk sprake van open ruimte en ruimte voor landbouw. De minister-president heeft ook al een aantal zaken opgesomd, waaronder de kortetermijnacties van die strategisch aaneengesloten gebieden die voor de landbouw worden gereserveerd. Het is goed dat u uw bezorgdheid uit. Het is immers de bedoeling om in dit proces rekening te houden met alle visies. We moeten er echter ook over waken dat niet iedereen zo hard vasthoudt aan zijn eigen vierkante meter. We moeten een algemene visie hanteren en ervoor zorgen dat we een maatschappelijk draagvlak vinden voor het geheel. Landbouw heeft daar zeker zijn plaats in. Het is belangrijk dat die ruimte gevrijwaard wordt voor de landbouw en niet wordt benut door hobbylandbouwers of kleinere zaken die niets met de economische activiteit van de landbouw te maken hebben. De ruimte moet dus optimaal worden benut.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mevrouw Eerlingen, het siert u dat u uw minister verdedigt, die ik overigens heel erg apprecieer. U mag me echter niet kwalijk nemen dat ik zijn visie die is verwoord in zijn groenboek over ruimtelijke ordening te ongenueanceerd vind vanuit een stedelijke bril. Vanuit onze visie moet die worden bijgestuurd. Dat signaal wilde ik hier geven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■